

I. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

ПОКАЗНИКИ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФУТБОЛІСТІВ ВИСОКОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ В ДИНАМІЦІ ІГРОВОГО ЧАСУ

Igor Karpa

Львівський державний університет фізичної культури

Аннотация

В данной работе представлены результаты анализа технико-тактической подготовки футболистов высокой квалификации в динамике игрового времени. Определены количественные и качественные показатели технико-тактических действий команды ФК «Карпаты» (Львов) в динамике игрового времени. Установлено время контроля мяча команды ФК «Карпаты» (Львов) в динамике игрового времени. Определены индивидуальные показатели технико-тактических действий игроков разного игрового амплуа в динамике игрового времени.

Annotation

In the given paper there are presented the results of analysis of players' technical and tactical training skill of high qualification in the dynamics of game time. There are determined the quantitative and qualitative indicators of technical-tactical actions team FC «Karpaty» (Lviv) in the dynamics of game time. There is determined the duration of a ball control team FC« Karpaty» (Lviv) in the dynamics of game time. There are determined individual rates of technical-tactical actions of players of different game amploi in the dynamics of game time.

Постановка проблеми. Футбол відноситься до групи командних видів спорту, де результат змагальної діяльності визначається кількісною оцінкою пропущених та забитих голів. [10]

Змагальна діяльність у футболі є найбільш важливим та складним об'єктом наукового дослідження, оскільки в ній виявляються сильні та слабкі сторони підготовки команди. Вона також вимагає різносторонньої підготовки, що обумовлено часто змінюваними ігровими ситуаціями, пов'язаними з різноманітними динамічними індивідуальними і колективними діями. [5]

Підготовленість спортсменів, зокрема футболістів, складається із чотирьох самостійних сторін, які є незамінними для досягнення високого спортивного результату в змагальній діяльності. Це технічна, тактична, фізична, функціональна та психологічна підготовки. Дані сторони підготовки відносно самостійні, однак кожна із сторін доповнюють одна одну і перебуває у прямій залежності від трьох інших. [7]

Результати аналізу науково-методичної літератури показали, що велика кількість фахівців в галузі теорії і методики футболу вважають техніко-тактичну підготовку одним з важливих компонентів організації та змісту навчально-тренувального процесу. [2, 4, 8]

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Футбол відноситься до групи ситуаційних ви-

дів спорту швидкісно-силового характеру. Футболіст виконує переважно динамічну роботу перемінної інтенсивності – веде безупинну боротьбу за м'яч з великою напругою протягом тривалого часу, застосовуючи всілякі рухи: ходьбу, біг різної інтенсивності з різкими зупинками, поворотами і стрімким прискоренням, стрибки, удари по м'ячу, силові прийоми. [1, 6, 9] Підвищення інтенсивності змагальної діяльності супроводжується збільшенням обсягу переміщень та техніко-тактичних дій, однак не супроводжується підвищенням їх ефективності. У зв'язку з цим для раціональної побудови навчально-тренувального процесу необхідна кількісна та якісна оцінка рівня виконання техніко-тактичних дій гравцями різного ігрового амплуа у динаміці ігрового часу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами: роботу виконували відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри футболу Львівського державного університету фізичної культури у 2006-2010 рр. за темою «Оптимізація процесу підготовки футболістів з урахуванням особливостей змагальної діяльності у футболі», згідно зі Зведеним планом науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006-2010 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 2.1.7 «Теоретико-методичні основи удосконалення підготовки футболістів.»

Мета дослідження – проаналізувати показники виконання техніко-тактичних дій футболістами високої кваліфікації в динаміці ігрового часу.

Для здійснення мети роботи були сформовані такі основні **завдання**:

1. Визначити кількісні та якісні показники техніко-тактичних дій команди ФК «Карпати» (Львів) у динаміці ігрового часу.
2. Встановити параметри часу володіння м'ячем командою ФК «Карпати» (Львів) у динаміці ігрового часу.
3. Визначити індивідуальні показники техніко-тактичних дій гравців різного ігрового амплуа в динаміці ігрового часу.

Для вирішення завдань роботи, були використані такі **методи дослідження**:

1. Аналіз і узагальнення науково-методичної та спеціальної літератури.
2. Педагогічне спостереження.
3. Методи математичної статистики.

Організація дослідження. Дослідження проводилось протягом 2009-2010 років на навчально-тренувальній базі футбольного клубу ФК «Карпати» (Львів), який виступає у Прем'єр лізі України. В ході дослідження було проаналізовано 10-ть ігор, які команда ФК «Карпати» провела у домашніх матчах. При дослідженні змагальної діяльності футболістів високої кваліфікації ігровий час ділився на 15-ти хвилинні періоди. Такий розподіл дозволив точно визначити показники ефективності техніко-тактичних дій гравцями у процесі гри з командами різної спортивної кваліфікації. Коефіцієнт ефектив-

ності (Кеф.) визначався співвідношенням кількості позитивно виконаних техніко-тактичних дій до загальної кількості техніко-тактичних дій, коефіцієнт браку (Кбр.) визначався співвідношенням негативно виконаних ТТД до загальної кількості ТТД.

Фіксація техніко-тактичних дій (ТТД) з м'ячем у процесі гри проводилася за допомогою відеокамер та диктофона. Відеокамери фіксували візуально всі виконанні техніко-тактичні дії кожного з гравців, а за допомогою диктофона здійснювалася характеристика всіх техніко-тактичних дій та визначалась їх оцінка. Обробка даних дослідження змагальної діяльності здійснювалася шляхом внесення зареєстрованих показників змагальної діяльності в комп'ютер, де за допомогою спеціально розробленої програми для аналізу ТТД

Таблиця 1.

Кількісні та якісні показники техніко-тактичних дій команди ФК «Карпати» (Львів) у динаміці ігрового часу.

№	Команди	Загальна Сума ТТД	Кількісні показники ТТД	Показники коефіцієнта ефективності та браку техніко-тактичних дій у динаміці ігрового часу					
				0-15	15-30	30-45	45-60	60-75	75-90
1.	Арсенал	853	586 (267)	71,2 (28,8)	72 (28)	66,4 (33,6)	67,1 (32,9)	62,4 (37,6)	70,7 (29,3)
2.	Ворскла	980	741 (239)	77,2 (22,8)	78,8 (21,2)	81,9 (18,1)	75,6 (24,4)	70,4 (29,6)	71,8 (28,2)
3.	Дніпро	806	589 (217)	75,7 (24,3)	69,3 (30,7)	72,9 (27,1)	75,2 (24,8)	70,9 (29,1)	72,3 (27,7)
4.	Динамо	801	602 (199)	75,4 (24,6)	78 (22)	74,1 (25,9)	80,5 (19,5)	69,9 (30,1)	73,4 (26,6)
5.	Металург Д	766	570 (196)	75,6 (24,4)	72,3 (27,7)	75,8 (24,2)	74,9 (25,1)	74,6 (25,4)	69,6 (30,4)
6.	Металіст	870	658 (212)	73,2 (26,8)	77 (23)	72,9 (27,1)	82,1 (17,9)	70,6 (29,4)	76,7 (23,3)
7.	Таврія	894	660 (234)	75,3 (24,7)	70,1 (29,9)	77,3 (22,7)	72,9 (27,1)	75 (25)	72 (28)
8.	Кривбас	1073	846 (227)	77,9 (22,1)	78,3 (21,7)	84,7 (15,3)	81,8 (18,2)	71,9 (28,1)	75,9 (24,1)
9.	Чорноморець	1093	852 (241)	76,4 (23,6)	69,8 (30,2)	82,7 (17,3)	76,8 (23,2)	79,2 (20,8)	79,5 (20,5)
10.	Шахтар	705	506 (199)	67,8 (32,2)	74,3 (25,7)	74,8 (25,2)	75 (25)	64,4 (35,6)	71,6 (28,4)
Середні показники		884,1	661 (223)	74,6 (25,4)	74 (26)	76,4 (23,6)	76,2 (23,8)	70,9 (29,1)	73,4 (26,6)

Примітка: в дужках вказано ТТД виконані з втратою м'яча(брак).

Показники часу контролю м'яча команди ФК «Карпати» (Львів) у 15-ти хвилинних періодах ігрового часу.

№	Команди	Показники часу володіння м'ячем командою «Карпати»	Показники часу володіння м'ячем команди суперника	Характеристики часу володіння м'ячем командою у 15-ти хвилинних періодах ігрового часу. (%)					
				0-15	16-30	31-45	46-60	61-75	76-90
1.	Арсенал	1264	1108	58,8	61	45,8	40,6	43,8	66,5
2.	Ворскла	1405	1134	64,9	67,7	63,8	53	55	65,1
3.	Дніпро	1422	1198	66,4	49,7	61,3	57,1	46,8	44,8
4.	Динамо	1543	1410	51,6	70,2	54,3	69,8	35,7	43
5.	Металург Д	1636	1186	52,4	55,5	75,6	54	59,8	50
6.	Металіст	1728	1293	61,3	71,5	39,8	67,3	49,4	57,1
7.	Таврія	1623	1100	70,8	46	62,3	67,8	54,8	60,5
8.	Кривбас	2353	1190	62,3	67,9	81,2	61,9	52,7	68,9
9.	Чорноморець	2440	1063	60,3	51,6	77,4	66,5	75,9	81,2
10.	Шахтар	1152	1822	31,5	39	31,3	48	32,6	50,5
Середні показники		1657	1250	58	58	59,7	58,6	50,7	55,1

Примітка: цифри наведені жирним кольором – це позначені періоди, в яких команда ФК «Карпати» забивала голи, а підкреслені цифри – це ті, в яких пропускала голи.

польових гравців здійснювався статистичний аналіз (автори програми Сапунков О., Соломонко О.).

Результати дослідження.

Команда ФК «Карпати» (Львів) у національному чемпіонаті 2009-2010рр. продемонструвала досить високі показники змагальної діяльності, що підтверджує п'яте місце у турнірній таблиці Прем'єр ліги України та участь команди у розіграші кубка ліги Європи. При дослідженні техніко-тактичної підготовки гравців команди ФК «Карпати» (Львів) у динаміці ігрового часу з командами різної спортивної кваліфікації нами були встановлені такі результати педагогічного спостереження. Загалом команда у 10-и матчах виконала 8841 техніко-тактичну дію, з них 6610 дії було виконано ефективно, а 2231 – з втратою м'яча.

Найкращі показники виконання техніко-тактичних дій команди ФК «Карпати» (Львів) у динаміці ігрового часу встановлено з командою ФК «Кривбас» (Кривий Ріг), який становив у першому періоді 77,9% ігрового часу, другому періоді 78,3%, третьому періоді 84,7% ,

у четвертому періоді 81,8%, у п'ятому періоді 71,9%, у шостому періоді 75,9%. Найгірші показники ефективно виконаних техніко-тактичних дій в динаміці ігрового часу, встановлено з командою ФК «Шахтар» (Донецьк), який становив у першому періоді 67,8%, у другому періоді 74,3%, у третьому періоді 74,8, у четвертому періоді 75%, у п'ятому періоді 64,4%, у шостому періоді 71,6%.

Проаналізувавши показники табл.2, встановлюємо, що загалом у 10-и матчах гравці команди ФК «Карпати» (Львів) контролювали м'яч більше часу, ніж гравці команди суперника. Найвищі показники контролю м'яча у динаміці ігрового часу зафіксовано з командою ФК «Чорноморець» (Одеса). Кількісний показник становить 2440 секунд, у динаміці ігрового часу рівень контролю м'яча з командами суперника змінювався від 60,3% у першому періоді (0-15хв.) до 81,2% шостому періоді ігрового часу (75-90хв.). Хоча перевага контролю м'яча була за командою ФК «Карпати» (Львів) матч закінчився з рахунком 1:1. Найгірші

показники контролю м'яча встановлено з командою ФК «Шахтар» (Донецьк), що становить 1152 секунди, рівень контролю м'яча у динаміці ігрового часу змінювався від 31,5% в першому періоді до 50,5% у шостому періоді ігрового часу (75-90хв.). Слід підкреслити, що збільшення часу контролю м'яча команди ФК «Карпати» (Львів) у шостому періоді ігрового часу не вплинув на результат матчу, а саме в даному періоді команда пропустила два м'яча у свої ворота.

У дослідженні було також визначено кількісні та якісні показники техніко-тактичних дій гравців різного ігрового амплуа команди ФК «Карпати» (Львів) у динаміці ігрового часу. Оскільки, основна система гри команди ФК «Карпати» (Львів) 1:4:3:3, лінія нападу складається з центрального і двох крайніх нападаючих, лінія півзахисту складається з двох крайніх півзахисників і центрального півзахисника, лінія захисту складається з двох крайніх захисників та двох центральних захисників.

Аналізуючи техніко-тактичні дії футболістів різного ігрового

Показники коефіцієнту ефективності та браку техніко-тактичних дій гравців різного ігрового амплуа у динаміці ігрового часу.

Ігрові амплуа	Показники коефіцієнта ефективності та браку техніко-тактичних дій в динаміці ігрового часу(%)											
	0-15		15-30		30-45		45-60		60-75		75-90	
	Кеф	Кбр	Кеф	Кбр	Кеф	Кбр	Кеф	Кбр	Кеф	Кбр	Кеф	Кбр
Крайні захисники	75,1	24,9	74,4	25,6	75,6	24,4	79,3	20,7	74,5	25,5	75	25
Центральні захисники	83,2	16,8	83,2	16,8	85,7	14,3	86,6	13,4	79,5	20,5	87	13
Центральні півзахисники	85	15	76,2	23,8	78,6	21,4	81,2	18,8	72,8	27,2	81,1	18,9
Крайні півзахисники	72,7	27,3	71,5	28,5	73,2	26,8	72,1	27,9	69,3	30,7	71,9	28,1
Нападаючі	54,3	45,7	60,5	39,5	62,5	37,5	63,3	36,7	62,8	37,2	60,3	39,7

амплуа у динаміці ігрового часу, які представлені в табл.3, необхідно підкреслити стабільність кількісних та якісних показників виконаних техніко-тактичних дій у центральних захисників, коефіцієнт ефективності яких нижче 79% не знижувався, а коефіцієнт браку вище 16,7% не зростав. Низькі показники коефіцієнта ефективності 63,3% техніко-тактичних дій та високі показники браку 45,7% гравців лінії нападу, підтверджують нам те, що нападаючим протидівав організований захист, який не тільки мав кількісну перевагу, а ще й чинив високий пресинг на нападаючих не дозволяючи їм ефективно виконувати техніко-тактичні дії.

Висновки.

1. Аналіз літературних джерел дозволив встановити недостатню кількість наукових праць, які б стосувались проблеми техніко-тактичної підготовки футболістів різного ігрового амплуа в динаміці ігрового часу.
2. Аналізуючи показники таблиці встановлюємо, що кількість ефективно виконаних техніко-тактичних дій команди ФК «Карпати» (Львів) у всіх періодах ігрового часу набагато вища чим кількість техніко-тактичних дій виконаних з втратою м'яча.
3. Середні показники контролю м'яча у 10-и матчах команди ФК«Карпати» (Львів) становить

1657 секунд, середній показник контролю м'яча у динаміці ігрового часу становить у першому та другому періоді 58%, у третьому 59,7%, у четвертому 58,6%, у п'ятому 50,7%, у шостому періоді 55,1%.

4. Порівняльний аналіз показників змагальної діяльності гравців різного ігрового амплуа виявив, що ефективність виконання техніко-тактичних дій в динаміці ігрового часу неоднакова. У центральних захисників найвищі показники ефективності техніко-тактичних дій встановлено 86,6% у четвертому періоді ігрового часу (45-60 хв.), у крайніх захисників 79,3% у четвертому періоді (45-46хв.), у центральних півзахисників 85% у першому періоді (0-15 хв.), у крайніх півзахисників 73,2% у третьому періоді (30-45хв.), у нападаючих 63,3% у четвертому періоді.
5. Результати дослідження рівня виконання техніко-тактичної дій гравців різного ігрового амплуа у динаміці ігрового часу, які висвітлені в цій статті, можуть бути використані тренерами як своєрідний орієнтир, який дозволить оптимізувати та вдосконалити навчально-тренувальний та змагальний процес.

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на

проведені аналізу основних показників змагальної діяльності футболістів високої кваліфікації різного ігрового амплуа у різних зонах ігрового поля.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА.

1. Дорошенко Э.Ю. Структура двигательной активности в системе управления соревновательной деятельностью квалифицированных футболистов // Фізичне виховання студентів творчих спеціальностей / Э.Ю.Дорошенко. – Харків, 2009. – № 2. – С. 4 – 9.
2. Журид С. Н. Модельные характеристики технико-тактических действий юных футболистов 15 и 17 лет различных игровых амплуа / С.Н. Журид // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Х., 2007. – Вип.12. – С. 93-97.
3. Зеленцов А.М. Тактика и стратегия в футболе / А.М. Зеленцов, В.В. Лобановский, В.Г. Ткачук, А.И., Кондратьев. – К.: Здоров'я, 1989. – 192 с.
4. Костюкевич В. М. Структура технико-тактической деятельности высококвалифицированных футболистов разных игровых амплуа / В. М. Костюкевич // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2009. – № 9. – С. 67-70.

5. Лисенчук Г. А. Управление подготовкой футболистов / Лисенчук Г. А. – К.: Олимп. література, 2003. – С. 36-39.
6. Перепелица П. Е. Сравнительный анализ отдельных технико-тактических действий игроков линии нападения, защиты и полузащиты / П. Е. Перепелица, С. Э. Демкович // Педагогіка, психологія медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наук. моногр. / за ред. С.С. Єрмакова. – Х., 2007. – № 5. – С. 137-140.
7. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практическое приложение / В. Н. Платонов. – К.: Олимп. література, 2004. – 583с.
8. Соломонко В. В. Футбол: підручник / В. В. Соломонко, Г. А. Лисенчук, О. В. Соломонко. – К.: Олімпійська література, 2005. – 296 с.
9. Фалес Й. Г. Фізіологічні аспекти визначення структури тренувальних навантажень і функціонального стану футболістів / Й. Г. Фалес // Практикум з футболу. – К., 2001. – С. 31-35.
10. Шамардін В. М. Моделирование подготовленности высококвалифицированных футболистов / В. М. Шамардін. – Д.: Пороги, 2002. – С. 79-81.

